

”Att ge barn framtidshopp är bättre väg än hårdare straff”

TORSDAG 21 MARS 2019

DN. DEBATT 20190321

S-ministrarnas löften om att ”knäcka gängen” är dömda att misslyckas. Att höjda straff inte löser problemen vet man förstås om i regeringen, men genom sin politik och retorik hoppas man slippa debatten med M och SD. Det som i stället behövs är en liknande satsning som 90-talets kunskapslyft: ett integrationslyft, skriver Thomas Bodström.

”Vi ska knäcka gängen”, ”vi ska få bort dom från gatan.” ”Vi ska bura in dom”. Vem är det som uttrycker sig så? Är det Jimmie Åkesson eller någon annan sverigedemokrat? Nej, det är statsminister Stefan Löfven och andra socialdemokratiska ministrar som uttrycker sig på det sättet.

Ett tydligare "vi och dem" går knappast att få, för att inte tala om vilken förenklad bild man försöker förmedla – en bild som ligger långt bort från den analys som bygger på kunskap om hur man kan lösa ett stort samhällsproblem som vi lever med i dag, nämligen unga killar som hamnar i tung kriminalitet.

När man tittar på vilka "dem" som ministrarna försöker distansera sig ifrån, blir det pinsamt för en socialdemokratisk regering som brukar berömma sig för att ha solidaritet som honnörsord. "Dem" är nämligen nästan uteslutande pojkar, som visserligen ofta har invandrarbakgrund, men likväl är födda i Sverige, är svenska medborgare, har gått på dagis och i skolan. Problemen börjar någonstans i mellanstadiet eller högstadiet, ibland ännu tidigare.

Det handlar om pojkar som vuxit upp med betydligt sämre ekonomiska och sociala villkor, och som lever i utsatta områden där integrationen har misslyckats fullständigt. Som alla förstår så föds de inte till brottslingar, men de föds in i ett samhälle där många, som inte kan bli fotbollsproffs som Zlatan, ser kriminaliteten som enda möjligheten att lyckas. Där framtidshoppet att få ett bra jobb i framtiden slocknar redan innan de kommit upp i tonåren. Utan det hoppet kan det vara frestande att vara springpojke och ta en väska några tunnelbanestationer för att tjäna ett par tusen kronor. Det är ofta så det börjar för att sedan övergå till deltagande i olika våldsbrott.

Därtill lever dessa pojkar i en våldsglorifierad tillvaro där typiska manliga ideal gäller, där minsta oförrätt ska mötas med ännu mer våld. När regeringen berömmar sig för att "burat in" några finns det alltid yngre bröder och deras kompisar som är beredda att ta vid. De försvinner inte så länge som de sociala och ekonomiska orättvisorna inte gör det. Därmed är löftena om att "knäcka gängen" dömda att misslyckas, men uttryckssättet avslöjar bristen på att vilja ta ansvar för det samhälle som har skapats av denna och tidigare regeringar.

Regeringen brukar skryta om att de höjt så många straff. Men som redan är vetenskapligt bevisat hundra gånger om så minskar inte brottsligheten på grund av sådana åtgärder. Vi som arbetar med dessa killar vet att de inte har någon koll på strafflängden med ett undantag: att gränsen för att dömas till livstid går vid 21 år. Det är därför det är så många tonåringar som är inblandade i dödsskjutningar. De har alltså inte minskat våldet, snarare tvärtom. Den enda skillnaden är att de som håller i vapnen är yngre och omognare. Om man nu gör verklighet av förslaget att sänka åldern för livstid till 18 år kommer det att få effekten att de som skjuter blir ännu yngre och att vi får fler barnmördare.

Att straffen har blivit längre har inneburit att fler platser behövs inom kriminalvården. Märkligt nog är det en utveckling som man helt har missat från regeringens sida. Det är ännu mer svårförståeligt, eftersom det uttryckliga målet med satsningen på längre straff var att fler skulle sitta i fängelse. Men genom att inte göra några ekonomiska satsningar på kriminalvården har situationen där förvandlats till en akut kris. Överfyllda häkten och fängelser har ytterligare försämrat möjligheten till behandling för att hindra att dömda personer återfaller i brott. Ytterst är det brottsoffer som får betala priset på den misslyckade politiken. Men att satsa pengar på kriminalvården ger inte samma snabba politiska poänger som att i tv-intervjuer lova att man ”ska bura in dem.”

Att inte höjda straff löser problemet med brottsligheten vet man förstås om i regeringen, men genom sin politik och retorik hoppas man slippa debatten med moderater och sverigedemokrater. Men resultatet blir bara att dessa partier tar åt sig äran för att regeringen numera har tagit efter deras politik. Dessutom är originalet alltid bättre än kopian och Socialdemokraterna kommer oavsett hur populistiskt de än uttrycker sig alltid vara trea på bollen när det gäller att vara tuff mot brottsligheten. Däremot har Socialdemokraterna en mycket större trovärdighet i att bekämpa sociala problem, men då måste man våga ta den debatten.

I helgen är det Socialdemokraternas 44:e partikongress i Örebro. På partiets hemsida kan man läsa vad som ska diskuteras på kongressen. Många saker är bra, men frågan om integrationen lyser helt med sin frånvaro. Med tanke på att det är ett av våra största samhällsproblem som vi har i vårt land är det obegripligt.

1997 sjösatte den socialdemokratiska regeringen Kunskapslyftet som pågick de närmaste fem åren. Det var en enorm satsning på 42 miljarder där man satsade på att höja utbildningsnivån på bred front i vårt land.

Det som nu skulle behövas är en liknande satsning: Integrationslyftet. Det skulle kunna innebära satsning för att fler kom i arbete, bättre bostäder och möjlighet till att komma in i samhället. För barnen skulle det innebära att standarden på skolorna höjs även i de utsatta områdena. När de sociala förhållandena blir mer rättvisa ökar också hoppet för många ungdomar att lyckas utan att behöva dras in i kriminalitet.

Det blir också bättre möjlighet att fånga upp de barn som lärarna redan på ett tidigt stadium ser har hamnat snett. Kortsiktigt kostar det mer än att distansera sig från de som lever i utsatta områden, men det är en investering som skulle betala tillbaka sig flera gånger om. Framför allt skulle det innebära att man inkluderar också de som har det allra sämst i stället för att skjuta dem ifrån sig och ropa att ”man ska få bort dem från gatan.”

På partikongressen i helgen kommer säkert frågorna om hur brottsligheten ska bekämpas att komma upp på agendan. Även om det inte är så troligt vore det oerhört befriande om regeringen skulle våga säga att det inte är högre straff som behövs för barn som växer upp i Sverige, utan det är en barndom med framtidshopp.

Det bör också präglade det sätt som man uttrycker sig i den kriminalpolitiska debatten. Och därför bör svenska socialdemokratiska ministrar omedelbart sluta låta på ett sätt som för tankarna till Donald Trumps Twitterkonto.